Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Lausuntopyyntö 18.12.2018, HE 242/2018

MAAHANMUUTTOVIRASTON LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEEN LAIKSI HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ POLIISITOIMESSA SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Maahanmuuttovirasto kiittää lausumismahdollisuudesta ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Lain soveltamisala

Euroopan unionin uudistunut tietosuojalainsäädäntö on Suomessakin aiheuttanut tarpeen uudistaa henkilötietojen käsittelyn erityislainsäädäntöä. Maahanmuuttovirasto on osallistunut erityisesti maahanmuuttohallinnon henkilötietojen käsittelysäädöksen uudistamiseen. Tässä työssä Maahanmuuttovirasto on havainnut, ettei poliisitoimen ja maahanmuuttohallinnon henkilötietojen käsittelysäännöksiä ole valmisteltu yhdessä eikä täten ole voitu varmistua esimerkiksi yhdenmukaisesta sääntelytavasta tai säädösten yhteensopivista soveltamisaloista.

Hallituksen esityksessä laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa lain soveltamisalaksi mainitaan henkilötietojen automatisoitu käsittely ulkomaalaisen maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua koskevissa asioissa sekä niitä koskevassa päätöksenteossa ja valvonnassa. Poliisihallitus on nimetty rekisterinpitäjäksi hallituksen esityksessä henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa. Hallituksen esityksessä laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa todetaan, että poliisi saisi tämän lain perusteella käsitellä henkilötietoja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvän tehtävän ja muun poliisille säädetyn valvontatehtävän suorittamiseksi. Poliisi valvoo ulkomaalaislain perusteella maassa oleskelevien ulkomaalaisten oleskelun laillisuutta ja käsittelee tässä tehtävässään henkilötietoja.

Kummassakin hallituksen esityksessä on siten valittu sääntelytavaksi henkilötietojen käsittelytarkoitukseen sidottu soveltamisala. Käsittelytarkoitusperuste sinällään on sääntelytapana kannatettava verrattuna nykyiseen tietojärjestelmä- ja rekisteriperusteiseen sääntelyyn. Sääntelytapa johtaisi kuitenkin tällaisena toteutuessaan päällekkäisiin soveltamisaloihin kun poliisi käsittelisi henkilötietoja esimerkiksi ulkomaalaisvalvontatarkoituksessa. Päällekkäiset soveltamisalat aiheuttaisivat epäselvyyttä lakien soveltamisessa, kun säädösten sääntelytapa tai henkilötietojen käsittelysäännökset eivät ole yhdenmukaisia. Varsinkin erityyppinen ja erisisältöinen tiedon luovutus-, tietojensaantioikeus- ja tietojen poistamissääntely voi johtaa ongelmiin lakeja soveltaessa. Samoin henkilötietojen käsittelystä muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen annettujen säännösten soveltaminen voi olla epäselvää.

PL 10, 00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 10, 00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

P.O. Box 10, 00086 Maahanmuuttovirasto, Finland
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

Henkilötietojen luovuttaminen viranomaisille

Ehdotus laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa mahdollistaa salassa pidettävien henkilötietojen luovuttamisen Maahanmuuttovirastolle kuten nykyään. Maahanmuuttovirastolla on kuitenkin tiedonluovutussäännösehdotuksessa (22 §:n 1 momentin 9 kohta) mainittujen lakisääteisten käsittely- ja ratkaisutehtävien lisäksi ulkomaalaislain 212 §:ään perustuva säännösten valvontatehtävä. Tässä tarkoituksessa Maahanmuuttovirastolle pitäisi voida luovuttaa myös esimerkiksi tietoja henkilöistä, jotka on etsintäkuulutettu. Maahanmuuttovirasto ehdottaa tämän vuoksi että 22 §:n 1 momentin 9 kohtaa muutettaisiin nämä tilanteet kattavaksi esimerkiksi siten, tiedonluovuttamismahdollisuus rajattaisiin Maahanmuuttovirastolle lailla tai asetuksella säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Tällaista säännösmuutosta ei tarvittaisi, jos poliisin tässä tarkoituksessa käsittelemien tietojen katsottaisiin varmasti kuuluvan henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettavan lain soveltamisalaan.

Maahanmuuttovirasto pyytää, että tiedonluovutussäännöksen perusteluihin lisättäisiin maininta siitä, että tietoja voitaisiin luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona automatisoidusti niin, että pyytäjänä on organisaatio eikä yksittäinen virkamies. Teknisen käyttöyhteyden tai muun automatisoidun tiedon luovuttamisen hyödyt vähenevät merkittävästi, jos jokaisen yksittäisen tietopyynnön tekijänä täytyy olla yksittäinen virkamies.

Maahanmuuttovirasto tuo harkittavaksi mahdollisuuden muuttaa tiedonluovutussäännöksen eli 22 §:n 1 momentin 8 kohtaa yleisemmäksi 9 kohdan tavoin. Maahanmuuttovirasto kiinnittää huomiota erityisesti Maahanmuuttovirastollekin kuuluvien oleskelulupa-asioiden käsittelyä varten luovutettavissa oleviin tietoihin ja toivoo, että hallintovaliokunta voisi ainakin niiden osalta harkita vastaavaa yleisempää sääntelyä kuin Maahanmuuttovirastoa koskevassa tiedonluovutussäännöksessä (9 kohta) on käytetty. Jos tiedonluovuttamismahdollisuus olisi sidottu yleisemmin laissa säädettyihin tehtäviin, ei ajauduttaisi yhtä helposti tilanteisiin, joissa pienetkin toimivaltamuutokset tai nyt mahdollisesti havaitsematta jäävät lakisääteiset tehtävät saattavat aiheuttaa esteen tietojen saamiselle poliisilta.

Tiedonluovutussäännöksen eli 22 §:n 1 momentin 7 ja 8 kohdissa käytetään käsitettä elinkeinonharjoittajan oleskelulupa kun oikea käsite olisi yrittäjän oleskelulupa.

Poliisin oikeus saada tietoja

Poliisille on ehdotettu tietojensaantioikeussäännöstä Maahanmuuttoviraston tietojärjestelmistä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettavan lain 16 §:n 1 momentin 8 kohtaan. Säännösehdotukseen sisältyy viisumia koskevat tiedot. Maahanmuuttovirasto ei kuitenkaan käsittele viisumihakemuksia eikä viisumitietoja ensisijaisesti tallenneta Maahanmuuttoviraston tietojärjestelmiin. Maahanmuuttovirastolla on ulkomaalaislain 31 §:n perusteella toimivalta mitätöidä tai kumota viisumi eräissä tilanteissa, mutta tällöinkin mitätöinti- ja kumoamistiedot merkitään ensisijaisesti muihin kuin Maahanmuuttoviraston tietojärjestelmiin.

Henkilön perustietojen käsittely

Maahanmuuttovirasto esittää harkittavaksi, tulisiko poliisilla olla mahdollisuus käsitellä esitettyä laajemmin henkilön perhesuhdetietoja. Poliisin muun kuin ulkomaalaisasian yhteydessä kirjaamista seikoista voisi ilmetä tietoja asiakkaan taustasta, jotka voivat vaikuttaa hänen kansainvälisen suojelun aseman ja oleskeluoikeutensa uudelleen arviointiin. Tällaisia perheenjäsenten tietoja voisivat olla ainakin kansalaisuus ja kansallisuustiedot, syntymäpaikka- ja aika, kotipaikka ja oleskeluoikeutta Schengen-valtiossa kuvaavat tiedot.

Ylijohtajan sijaisena,

apulaispäällikkö Raimo Pyysalo

Tulosalueen johtaja Kaj Välimäki

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 14.01.2019 klo 07:52. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi Maahanmuuttovirastossa

- ylijohtaja
- kansalaisuusyksikön johtaja
- maahanmuuttoyksikön johtaja
- oikeus- ja maatietoyksikön johtaja
- tietohallintojohtaja
- turvapaikkayksikön johtaja
- vastaanottoyksikön johtaja